

23. VÝTVARNÉ ČINNOSTI – volitelný předmět

Název vyuč. předmětu: Výtvarné činnosti (VČ)
 Vzdělávací oblast: Umění a kultura
 Vzdělávací obor: Umění a kultura
 Ročník: 7, 8, 9

ročník	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.	9. r.
MČD+ DČD ¹	-	-	-	-	-	-	1	2	2

1.1 Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Výtvarné činnosti je vyučován v 7., 8. a 9. ročníku 2. stupně ZŠ. Obsahem tohoto volitelného předmětu je naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Výtvarné činnosti. Obsahem je rovněž naplňování očekávaných výstupů průřezových témat souvisejících s tímto vzdělávacím oborem.

Časová dotace vyučovacího předmětu je podle rámcového učebního plánu stanovena stejně jako všechny povinné volitelné předměty, a to 1 hodina týdně v 7. ročníku a 2 hodiny týdně v 8. a 9. ročníku. Výuka probíhá v jedné z kmenových učeben (vzhledem k vysokému počtu žáků na 2. stupni ZŠ nelze zatím vytvořit odbornou výtvarnou učebnu s potřebným vybavením), v učebně informatiky (počítač. grafika.), v knihovně (seznamování s výtvarnou kulturou a uměním, videoprojekce) i v exteriéru (kresba, malba, akční tvorba, land art, fotografování). Vyučování bude probíhat i ve speciální dílně, která byla ve školním roce 2000/08 vybavena keramickou pecí. Nedílnou součástí jsou i návštěvy galerií, výstav, setkání s výtvarnými umělci a prezentace vlastních výtvarných projektů na veřejnosti a zapojení se do vybraných výtvarných soutěží.

Uplatňujeme skupinové vyučování, zejména při práci na výtvarných projektech, které si žáci v tomto předmětu volí samostatně dle svého individuálního zájmu.

Kromě toho je v tomto předmětu, na rozdíl od výtvarné výchovy, dostatečný prostor pro individuální práci s jednotlivci (vzhledem k nízkému počtu žáků), ať již talentovanými nebo méně nadanými, s maximální možností tolerance výtvarného typu žáka. Předmět je určen pro oba zmíněné typy žáků. Talentovaní žáci dále formou tvořivé cesty rozvíjejí a rozšiřují své znalosti (příprava na talentové zkoušky na střední školy). Nenadaní žáci (ponejvíce jsou to děti neúspěšné v naukových předmětech) s aktivním vztahem k praktickým činnostem mají možnost poznatky získávat, poučit se z chyb a naučit se pozitivnímu přístupu k výtvarnému umění a citlivému vnímání svého okolí. U nenadaných žáků je dostatek času na respektování jejich individuálního tempa, na posílení jejich sebevědomí. Je třeba umožnit jim provádět takové výtvarné činnosti, při kterých získají i sebemenší úspěch, tím je pozitivně motivovat, zbavit je stresu a dovést je k úplnému uvolnění, což je nezbytné pro tvůrčí proces. Kromě zmíněného, práce v tomto předmětu pomáhá upevňovat vztahy mezi dětmi, rozvíjet schopnost komunikace a ochotu pomáhat mladším spolužákům, případně svou zkušeností obohatit druhé. Všechny děti pak vede k přátelskému vztahu k handicapovaným dětem a přibližuje jim jejich tvůrčí činnosti, samy si vyzkoušejí, jak je možné, i když s fyzickým omezením, tvořivě pracovat. Výtvarné artefakty dětí tohoto předmětu jsou stěžejními na každoroční výstavě výtvarných prací školy. Právě žáci tohoto předmětu jsou hlavními tvůrci projektu výstavy a zároveň ji instalují. Rozvíjí se tak u nich výtvarné citění pro určený interiér. Kromě toho se podílejí tvůrčím způsobem na kultivaci interiéru školy i okolí.

Žákům je třeba dopřát uvolněnější atmosféru oproti ostatním předmětům, volnější pohyb, probudit jejich zájem o výtvarné činnosti a potlačit konkurenční prostředí. Právě v tomto předmětu mají výše zmíněné podmínky opodstatnění, neboť u žáků tohoto věku přirozeným způsobem ubývá bezprostřednosti a fantazie a naopak se objevují zábrany, ostych a zvýšená kritičnost ke své vlastní tvorbě.

O to více je třeba posilovat jejich sebevědomí a vybírat činnosti, které je zaujmou. Vzhledem k tomu, že je třeba respektovat jedinečnost každé osobní zkušenosti žáka, vycházet z ní, vést žáka k tvorbě jako k experimentu a ne k danému výsledku, to všechno ovlivňuje tematické plány, které jsou variabilní, nikoliv striktně závazné stejně jako ve Výtvarné výchově.

Cílem je vytvářet předpoklady pro rozvoj výtvarného myšlení. Hlavním prostředkem dosažení tohoto cíle je vlastní tvůrčí proces. Žáka samotného je nutné vnímat jako tvůrčí osobnost, která se potřebuje sebevyjádřit výtvarnými prostředky. Podstatné je, aby žák dostal příležitost experimentovat s širokou škálou prostředků. Ty si volí sám dle vlastního výběru tak, jak mu vyhovují ke zpracování tématu. Žák volí nejen tradiční postupy (kresba, malba, grafika, prostorová tvorba), ale i prostředky vycházející ze současných tendencí umělecké i běžně užívané vizuální produkce

¹ MČD = minimální časová dotace, DČD = disponibilní časová dotace. V tabulce je zpracovaná MČD dle RVP ZV a posílení o DČD.

(komunikační grafika, animovaný film, fotografie, reklama). Mezi další cíle patří rozvíjení a kultivování citových a smyslových schopností vnímání, rozvíjení smyslové i citové senzibility, pěstování představivosti, kultivace tvůrčích osobitých reakcí na podněty a problémy, obohacování citových i racionálně podmíněných vztahů k sobě i k ostatním lidem a okolnímu světu, rozvíjení porozumění a tolerance k projevům výtvarné kultury a umění a kultivace výtvarných dovedností a schopností jako prostředku výtvarného vyjadřování. Dětem je třeba nabídnout širokou škálu různorodých vjemů – vizuálních, hmatových, sluchových i kinestetických, aby si je uvědomily a měly možnost je zachytit vizuálně obrazným vyjádřením. Základem výuky je především nutnost upozorňovat na jedinečnou osobní zkušenost každého jednotlivce, nesvazovat ho svým názorem. Cílem takového přístupu je hledání vzájemné tolerance.

Pozn: tematické plány tohoto povinně volitelného předmětu vznikají na základě vzájemné spolupráce učitele a žáků (vzájemná komunikace učitel- žák, respektování výt. typologie žáků, tolerance žáků s SVP, zájmy dětí, které tvoří nový kolektiv). Plánování výt. projektů a tem. plán nemohou být v tomto předmětu striktně stanoveny. Je nutno ponechat vždy prostor pro respektování zájmu dětí a tvůrčí nápady, se kterými během roku „přicházejí“. Ze strany učitele je žádoucí aktivitu dětí usměrňovat, nicméně jim však dávat prostor pro sebevyjádření.

1.2 Výchovné a vzdělávací strategie

Výchovné a vzdělávací postupy, které vedou v tomto předmětu k utváření klíčových kompetencí.

Kompetence k učení

Učitel vede žáka k poznání, že učení se opírá i o zkušenosti získané vnímáním, cítěním, prožíváním, představami a fantazií. Umožňuje mu proto vyjadřovat vjemy, pocity, dojmy, myšlenky, představy a nacházet pro ně účinné vyjadřovací prostředky.

Kompetence k řešení problémů

Učitel motivuje žáka, předkládá mu jednu z variant možného řešení zadaného problému, podněcuje ho k hledání jiného způsobu řešení při využití jeho vlastních zkušeností a dovedností. Vytváří proto vstřícnou atmosféru, ve které žák neomezeně bez zábran zkouší opakovaně hledat další varianty přístupu a neodradí ho neúspěch.

Kompetence komunikativní

Učitel seznamuje žáka s různými formami neverbální komunikace (obrazové, zvukové). Učí žáka využívat specifický jazyk umění jako prostředek subjektivní výpovědi o vztahu k vnějšímu i vnitřnímu světu. Vede žáka k uvědomování si podobností i odlišností jednotlivých výt. výpovědí a učí ho vytvářet tolerantní postoje. Vede žáka k dovednosti vlastní interpretace výtvarného vyjádření.

Kompetence sociální a personální

Žáci často pracují ve skupině. Tím každý jednatel rozvíjí schopnost v tvořivých činnostech obohacovat práci celé skupiny o hledání různých způsobů řešení a nalézání originálních. Žáci jsou vedeni ke vzájemnému respektování dovedností, získaných zkušeností, názorů a učí se organizovat práci ve skupině, rozdělovat si úkoly a vzájemně si pomáhat. Učitel uplatňuje individuální přístup k žákům a respektuje výtvarnou typologii každého žáka. Tvůrčí činnost probíhá v uvolněné atmosféře a vzájemném dialogu.

Kompetence občanské

Učitel respektuje věkové, intelektové, sociální a etnické zvláštnosti žáka. Aktivně zapojuje žáky do kulturního dění (návštěvy galerií, aktuální výstavy v regionu i v místě bydliště, prezentace vlastních výtvarných projektů na veřejnosti).

Kompetence pracovní

Žák chápe význam estetiky pracovního prostředí a spoluvytváří ho. Používá účinně materiály, nástroje a vybavení. Učitel rozvíjí u žáka smysl pro povinnost shromažďování materiálů potřebných k realizaci určitých výtvarných prací.

Kompetence digitální

Učitel vede žáky k vyhledávání, porovnávání, třídění informací v digitálním prostředí.

1.3 Průřezová témata

Tento volitelný předmět absolvují pouze někteří žáci, proto v tabulce začlenění PT tyto zařazené okruhy průřezových témat nejsou uvedeny. V tomto předmětu se rozvíjí okruhy PT, které jsou zařazeny ve VV. Jejich výběr a zařazení záleží na výběru vyučujícího.

1.4 Mezipředmětové přesahy

Na 2. stupni jsou Výtvarné činnosti úzce propojeny s výukou ČJ (ilustrace + slovní hodnocení a sebehodnocení výt. práce), s HV (výt. vyjádření poslechu hudby, souvislost vývoje hudby a výt. umění), s M(využití znalostí perspektivy, symetrie a asymetrie), PČ (zdokonalování zručnosti) i INF (počítačové zpracování digitální fotografie).

1.5 Způsob hodnocení žáků

Hodnocení žáka je zpracováno v samostatném dokumentu, který je součástí Školního řádu, viz. Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků. Dále obdobně jako ve VV.

1.6 Formy a metody výuky

Obdobně jako ve VV.

1.7 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu: VČ

7. – 9. ročník

ročníkové výstupy 7. – 9. ročník	učivo 7. – 9. ročník	PT ¹
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků VV-9-1-02 užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie VV-9-1-03 užívá prostředky pro zachycení jevů a procesů v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření; porovnává a hodnotí jeho účinky s účinky již existujících i běžně užívaných vizuálně obrazných vyjádření VV-9-1-05 rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku a v rovině sociálně utvářeného i symbolického obsahu VV-9-1-06 interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků VV-9-1-07 porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření; vysvětluje své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů VV-9-1-08 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích; nalézá vhodnou formu pro jejich prezentaci		
žák: – správně užívá techniku malby, míchá a vrství barvy, na základě vlastních zkušeností volí prostředky vhodné ke zpracování tématu – využívá již poznané nebo experimentuje – rozlišuje kvalitu podkladu pro konkrétní výtvarnou techniku	Malba temperou, remakolem, balakrylem, suchým pastelem, olejovou křídou – jejich kombinace, využití otisků a struktur Akční malba	OSV1, OSV2, OSV5, OSV8, OSV9, EV3, EV4, EV2, MUV2
– hlouběji zkoumá charakter a psych. účinek barev a jejich symbol. význam a umí popsat jejich subjektivní psych. účinek a jejich symbol. význam – subjektivně vyjádří své pocity, vjemy, dojmy, představy, myšlenky a nálady pomocí barvy – vědomě volí nástroje, techniky i podklad (savost, struktura papíru) pro dané vyjádření na základě zkušeností	Citové zážitky, fyzické a psychické stavy, dojmy a prožitky vyjádřené barvou v plošné kompozici, budování složitějších symbolických světů (svět radosti, smutku apod. – uplatnění koláže)	
– samostatně využívá znalostí základních, druhotných a doplňkových barev k osobitému vyjádření. Vybírá a kombinuje výt. prostředky k vyjádření své osobitosti a originality.	Praktické užití barev v interiéru a oděvní tvorbě (malba na textil, na hedvábí, batika,	

¹ Tato PT jsou pouze doporučena a jejich zařazení je zcela v kompetenci vyučujícího.

ročníkové výstupy 7. – 9. ročník	učivo 7. – 9. ročník	PT
	technika savení, malba na skle, vitráže)	
– využívá kompoziční principy při vlastní tvorbě – pracuje se zlatým řezem, dominantou, horizontálou, vertikálou, diagonálou – vytváří společné kompozice v prostoru, využívá vědomě znalosti o uspořádání prvků v ploše	Kompozice Uspořádání objektů do celků v ploše i prostoru, vztahy mezi objekty (světlostní, lineární, barevné, plastické a prostorové prostředky) Jednoduché plošné kompozice z geometrických tvarů	
– experimentuje s různorodými a neobvyklými materiály pro vizuálně obrazná vyjádření, pracuje s nimi v prostoru i ploše	Experimentální řazení, seskupování, zmenšování, zvětšování, vrstvení tvarů a linií v ploše i v prostoru	
– hledá nové kombinace různorodých a neobvyklých materiálů, zasazuje předměty do neobvyklých souvislostí	Tvoření nahodilé kompozice (volně padající předměty, jejich skladba, dotváření) Proměny konstrukcí existujících předmětů, destrukce, přetvoření, plastiky (montáž, demontáž, asambláž, manipulace s předměty)	
- hledá a analyzuje skryté zákonitosti v přírodě, technických výtvorech a výtvarných dílech - výtvarně vyjádří prostor v ploše, uvědomuje si jednotu výtvarného, estetického a matematického řádu	Přírodní útvary, řád v geometrii, technické prvky, vnitřní členění přírodních objektů- náhledy do jejich nitra - mikrosvěty (otisky, frotáž, různé transformace – stylizace, deformace tvarů, tvarová i barevná nadsázka) Výtvarná geometrie ulit – spirály, ornamentů – mandaly	
- správně uplatňuje techniku kresby a zachycuje prostor - vědomě využívá znalosti perspektivy. - pomocí šrafování a stínování vyjádří prostor v ploše, rozlišuje kvalitu podkladu pro zvolenou výt. techniku - subjektivně vyjádří své pocity, vjemy, dojmy, představy, myšlenky a nálady pomocí linie - užívá kresbu k zaznamenání vizuálních zkušeností	Kresba Kresebné etudy – linie, tvar, objem a jejich rozvržení v obrazové ploše, v objemu a v prostoru; šrafování, převádění prostoru do plochy, práce s linií jako výtvarným prostředkem, technika kresby, dynamická kresba, zdokonalování kresby, stínování, princip poměřování	
– samostatně zachytí pomíjivé okamžiky (skicování) a následně využije k dokončení práce v interiéru techniku vlastní svého výtvarného typu, volí si samostatně i pracovní nástroje na základě zkušeností nebo experimentuje	Práce v plenéru, kresba, malba	
– prakticky zvládá techniku tisku z výšky	Grafika Písmo v reklamě, linoryt, tisk z koláže, papírořyt, tisk z výšky, z plochy	
– využívá dekorativních postupů v praktických činnostech, rozvíjí si estetické citění	Písmo a dekorativní práce Zjednodušení prvků a řazení v tvarové a barevné kompozici – symetrická a asymetrická řešení Písmeno jako dekorativní prvek, jeho výrazové možnosti a estet. funkce Kompozice motivu písma v ploše	

ročníkové výstupy 7. – 9. ročník	učivo 7. – 9. ročník	PT
	Poznávání smyslu, funkce a výt. estetického účinku reliéfního řešení plochy v architektuře plošné dekorativní kompozice, zjednodušení – stylizace	
- vnímá různorodé materiály a pracuje s nimi, zná použití vybraných materiálů v běžném životě a sám je výtvarně zpracuje na základě vlastní fantazie, představ a zkušeností	Plastiky z přírodních materiálů – land-art, modelování z různých materiálů (hlína, samovysychací hmota, sněh, písek apd.) zpracování odpad. materiálů – starý papír, kovy, plasty, molitan, polystyren)	
- své představy převádí do objemových rozměrů, na základě znalostí začlení svou plastiku do stávajícího prostoru. Doplní svou plastikou plastiku již existující.	Plastická a prostorová tvorba (papír, sádra, plastická fólie, sáčky, rukavice, textil, kůže, dřevo, drát, pletivo; technika kašírování, muchláž papíru, asambláž). Kompozice v prostoru.	
- podává výpověď o sobě samém, cíleně zkoumá vztah vlastního těla a pohybu v prostoru, vnímá komunikativnost svého vizuálně obrazného sdělení - vnímá různorodé struktury a objekty svým hmatem a výtvarně vyjádří pocit z těchto vnímání - zná proporce lidského těla a hlavy - vyjádří dějové a prostorové vztahy, zákl. proporce a pohyb lidské postavy - výtvarně zpracovává zkušenosti zachycené pohybem, hmatem, sluchem a ostatními smysly	Odraz vlastní osobnosti, vyjádření duševních nálad, prožitků, pocitů (teplo, chlad, tlak, doteky) symbolizace psych. stavů Akční vyjádření jako výsledek koordinace tělesných rytmů (dech, tep). Fáze pohybu, tanec, sport, gesta. Tělo ve výtvarném umění – body art (portrét, figurativní kompozice, vizovické těsto – obličejové masky, malba na obličej)	
- rozlišuje verifikovatelné vjemy od fantazijních představ, vnímá fantastické vize v literatuře i umění - zobrazí vlast. fantazii, vyjádří podněty z představ a fantazie	Práce z představ, vize meziplanetární komunikace, genetika, nadpřirozené bytosti, chiméry	
- poznává současné trendy výtvarného umění - porovnává hist. uměl.díla se současným výtvarným uměním	Terasoft- Artopedia, DVD – Soukromí mistrovského díla, výt.encyklopedie.... Úprava exist.obrazů – variace klasickými prostředky koláže Experimentace s reprodukcemi a tiskovinami (figury, příroda, technika, písmo, struktury)	
ověřuje si komunikační účinky své i cizí tvorby na okolí - odůvodní vlastní obrazové vyjádření, pokouší se interpretovat tvorbu druhých, toleruje způsoby výtvarného vyjádření druhých, vede dialog s věkově odlišnými žáky a ochotně jim pomáhá, prezentuje proměny vlastního výt. projevu	Tematicky zaměřené výstavy výtvarných projektů školy nebo jednotlivých ročníků a spolupráce na jejich realizaci, zlepšování estetického prostředí školy, realizace módních přehlídek z netradičních materiálů.	